

special edition

ТРАНСПОРТ И ЛОГИСТИКА

издание на

Капитал
business magazine

20 јуни 2024

ИДНИНАТА НА ТРКАЛА НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

■ Придобивки и предизвици на дигиталната трансформација

■ ТОП 6 трендови во меѓународниот транспорт за 2024

■ Delfino Mobility Group го лансира автомобилскиот бренд Geely во Македонија

ИДНИНАТА НА ТРКАЛА

НОВИ ТЕХНОЛОГИИ ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

Транспортот и логистиката, претежно во сите делови на светот, се соочуваат со слични проблеми. Глобалното поврзување придонесе за проблемите на сите учесници во синџирот на снабдување, без оглед на физичката оддалеченост, и влијае на деловните резултати и на добавувачите и на клиентите. Специфичностите и разликите во предизвиците меѓу земјите се рефлектираат во нивото на развој, географската положба на земјата и структурата на расположливата работна сила.

Воведувањето на технологиите од т.н. Индустриска револуција 4.0 (технолошкиот развој што се случува од почетокот на 21 век наваму, н.з.) донесе суштински промени во начинот на водење бизнис, поставувајќи нови стандарди и предизвици за компаниите. Способноста за прилагодување на персонализираните барања на потрошувачите стана клучна за опстанокот на пазарот. Сепак, усвојувањето на нови деловни трендови бара длабоки трансформации, високо ниво на ризик и значителни инвестиции кои не можат да се реализираат самостојно. Неопходна е интеграција на сите учесници во синџирот на снабдување. Транспортот игра клучна улога во сите процеси, од производство до испорака до крајни потрошувачи, како и евентуалните поврати на стоката. Координацијата помеѓу сите овие елементи станува клучна за да се постигнат максимални резултати. Така транспортот и логистиката се појавуваат како еден од најкритичните деловни сегменти кои бараат внимателно планирање и управување. Промената во кој било процес на синџирот на снабдување има влијание врз транспортот и логистиката.

Со оглед на тоа што, покрај технолошката револуција, светот од почетокот на третата деценија на 21 век го погоди пандемијата Ковид-19, разни природни катастрофи, војни во Источна Европа и Блискиот Исток, светската економија доживеа многу големи загуби, кои не беа можни да се следат, ниту контролираат. Најзначајните предизвици со кои се соочија некои од најголемите светски економии во последните неколку години се:

Најголеми логистички предизвици за економиите

► САД - Нарушувања на синџирот на снабдување:

Пандемијата „Ковид-19“ ги изложи слабостите на синџирот на снабдување во САД. Ограничувањата на движењето на стоки и услуги за време на пандемијата „Ковид-19“, промените во понудата и побарувачката, економските политики на земјите во светот влијаеја на прекините на снабдувањето во речиси сите индустрии. За да се надмине овој предизвик, неопходно е да се направат значителни промени во управувањето со синџирот на снабдување. Оптоварување на инфраструктурата: стареењето на патиштата, мостовите и

пристаништата доведоа до метеж и неефикасност. Ризикот со кој се соочува транспортот и логистиката може да се намали со значителни инвестиции во модернизацијата и автоматизацијата на транспортните мрежи.

► Кина - Предизвици со карго бродови:

За време на пандемијата, Кина, како главен извозник, се соочи со пречки во транспортот бидејќи товарните бродови беа заглавени во пристаништата, што доведе до зголемени транспортни трошоци. Предизвици за урбана мобилност: Брзата урбанизација и модернизација во кинеските градови ги напрегнаа транспортните системи. За да се надмине овој предизвик, неопходно е да се редифинира транспортната политика со цел да се решат проблемите како што се застојот, загадувањето на воздухот и емисиите на стакленички гасови.

► Германија - Недостиг на работна сила:

Недостигот од возачи е важен предизвик во секторот логистика и транспорт. Истражувањата покажуваат дека во 2023 година во Германија имало недостиг од 70.000 возачи. Железничка криза: Кризата на финансискиот и на стоконите пазари се одрази и на транспортниот сектор. Железниците се столбот на германската конкурентност во Европа. За да се надмине овој предизвик, неопходно е владина поддршка за да се обезбеди економски раст и да се промовира вработувањето.

► Јапонија - Зголемени транспортни трошоци:

Зголемувањето на цената на суровата нафта влијаеше на зголемувањето на транспортните трошоци. Цената на нафтата дополнително се зголеми со намалувањето на државните субвенции. Недостиг на работна сила: Во секторот транспорт и логистика недостигаат нови кадри, а во исто време голем број вработени во овој сектор заминуваат во пензија.

► Индија - Високи транспортни трошоци:

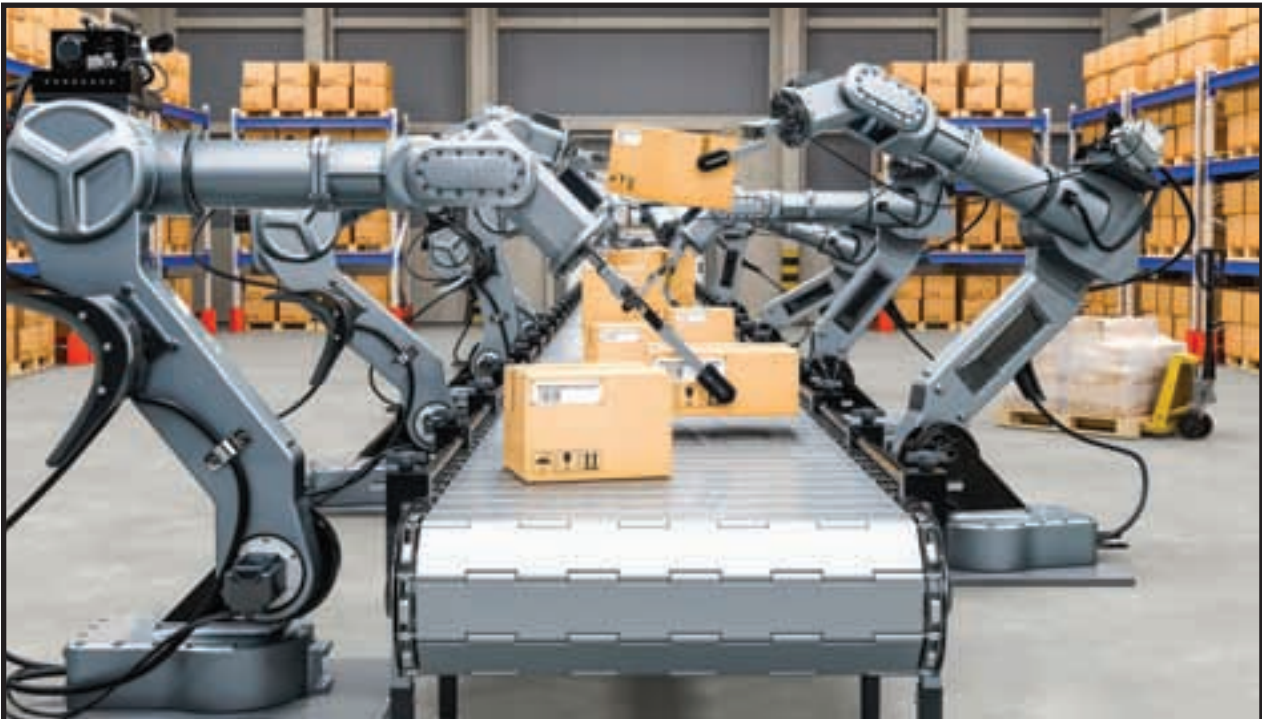
Индија се соочува со зголемени оперативни трошоци кои се состојат од трошоци за гориво, работна сила и одржување. Овие трошоци влијаат на севкупната ефикасност и конкурентност на индустријата. Недостигот на соодветни складишта и долгите даночни процедури забавуваат и го отежнуваат транспортот. Индија нема соодветно опремени магацини, па стоката често се оштетува. Повеќеслојните и

повеќекратните даночни структури ги забавуваат процесите и предизвикуваат губење време.

► Земји од Западен Балкан:

Патниот транспорт е доминантен во земјите од Западен Балкан (Албанија, Босна и Херцеговина, Северна Македонија, Црна Гора, Србија и Косово). Патниот транспорт се карактеризира со непредвидливо времетраење на патувањето, високи логистички трошоци, метеж, загадување на животната средина и емисии на јаглеродни гасови. Неразвиените патни и железнички мрежи, ограничените транспортни коридори и несоодветното одржување на постојната инфраструктура се главните предизвици на транспортните системи на земјите од Западен Балкан. Како и неусогласеност со голем дел од Европа во однос на квалитетот и густината. Неодржуваните и фрагментирани транспортни мрежи го попречуваат растот и интеграцијата во регионот и со земјите од ЕУ. Околу 34% од секундарната железничка мрежа бара итно одржување или надградба. Балканот има во просек 54 километри патишта на 100 квадратни километри наспроти 126 километри во земјите од Централна и Југоисточна Европа. Статистиката покажува дека камионскиот транспорт е најзастапен облик на транспорт во Македонија. Другите начини на транспорт (железница, вода и воздух) се на многу ниско ниво кога станува збор за транспорт на стоки. Тоа е сериозна пречка за ефикасно и економично спроведување на регионалните и глобалните синџири на снабдување. Но, бидејќи земјава не излегува на море, транспортно – логистичките компании од Македонија се трудат да обезбедат комбинација од железнички, бродски и патен транспорт при превозот на стоки, заедно со услуги за складирање и царинење на стоките, како и други решенија за целосниот синџир на снабдување.

Според податоците на Централниот регистар на Р.С.Македонија во 2022 година во секторот Транспорт и складирање работеле речиси 5.500 компании во кои биле вработени околу 28.000 лица. Трендот е дека бројот на вработени се намалува четири години по ред, додека бројот на фирми се намалил само во 2020 година за време на пандемијата, но се зголемил во 2021 и 2022 година. Во дејноста пак логистика, односно како што се води во класификацијата на Централниот регистар, останати придружни дејности во превозот, во

ИНДУСТРИСКАТА РЕВОЛУЦИЈА 4.0 ВО ТРАНСПОРТОТ И ЛОГИСТИКАТА

Технологиите на Индустриската револуција 4.0 имаат потенцијал да го намалат влијанието на негативните фактори и да ги направат транспортните и логистичките процеси поефикасни:

- ▶ **Транспарентност на синџирот на снабдување од почеток до крај** – технологиите на Индустриската 4.0 овозможуваат следење на движењето на сировините и производите во секој момент. Затоа, можно е навреме да се идентификуваат пречките и да се елиминираат.
- ▶ **Ефикасност на менаџментот** – Располагањето со информациите во реално време придонесува

кон поефикасно планирање на транспортот и навремено донесување на одлуки, со цел да се минимизираат доцнењата во транспортот.

- ▶ **Автоматизација со помош на роботи и дронави** – Повторливи и задачи, како што се пополнување нарачки во магацини и избирање на нарачки може да се оптимизираат користејќи роботи и дронави.
- ▶ **Користење на автономни возила** – Развој и користење на паметни и автономни возила влијае на намалување на деловните трошоци, како и на намалување на емисиите на CO₂.

**ЗА ЧИСТА ОПШТИНА
И ОКОЛИНА**

**МАКЕДОНСКИ
ПРОИЗВОД**

**ЕФИКАСНИ, ЕКОНОМИЧНИ И ЕКОЛОШКИ
ВОЗИЛА ЗА ГРАДСКА ХИГИЕНА**

OFFICE@GREENMACHINES.COM
WWW.GREENMACHINES.COM

2022 година работеле 340 фирми со 2400 вработени.

Дигиталната трансформација во транспортот и логистиката

Дигиталната трансформација е трансформација на целокупниот деловен процес на компаниите што се однесува на дизајн на деловниот, оперативниот и дигиталниот бизнис модел со цел подобрување на клучните показатели за перформансите на сите процеси и постигнување конкурентска предност.

За да се постигне ова, компаниите применуваат различни техники и алатки во процесот на дигитална трансформација. Најчесто користени алатки се Agile методологијата, управување со промени и дигитални технологии. Првите две алатки се однесуваат на градење на потребните компетенции на вработените во компаниите, а третата алатка, покрај проектните вештини, вештините за управување со промени и знаењето за доменот на вработените, вклучува и дигитални вештини како и знаења поврзани со можностите за примена на дигитални технологии и двете во индустријата и во различни процеси. Според Извештајот за иднината на работните места на Светскиот економски форум, синџирот на снабдување и транспортните компании ќе се фокусираат на градење на следните вештини на вработените: технолошка писменост, вештачка интелигенција и големи податоци (технички вештини), аналитичко и креативно размислување (когнитивни вештини), соработка со клиентите и услужни вештини, управување со таленти (менаџерски вештини). Покрај развојот на техничките вештини (hard skills), посебно внимание ќе се посвети на меките вештини (soft skills) за градење ставови на вработените во однос на соработката со другите (лидерство и социјално влијание, емпатија и активно слушање), самоефикасност (еластичност, флексибилност и агилност, мотивација и самосвест, лъбопитност и доживотно учење, емпатија и активно слушање) и етика.

Што се однесува до позициите кои се клучни за трансформација на бизнисот во логистичката и транспортната индустрија и кои ќе продолжат да растат во иднина, тоа се: возачи на камиони и автобуси (раст од 26%), специјалисти за развој на бизнис (24%), синџир на снабдување и специјалисти за логистика (22%), возачи на лесни камиони и услуги за испорака (15%), генерални и извршни директори (8%). Позициите за кои ќе се намали побарувачката се во книговодство и сметководство (41%), како и оперативен менаџмент (1%). Компаниите кои постигнаа значителен напредок

ПРИДОБИВКИ И ПРЕДИЗВИЦИ НА ДИГИТАЛНАТА ТРАНСФОРМАЦИЈА

Придобиците од дигиталната трансформација за транспортната индустрија и логистиката се рефлектираат во:

1. Трансформација на деловните процеси во смисла на зголемување на нивната ефикасност и ефективност, автоматизација и оптимизација;
2. Деловни перформанси - зголемување на профитабилноста, продуктивноста и синџирот на снабдување, навремена испорака, предвидлива аналитика на побарувачката и ризикот, оптимизација на логистиката;
3. Агилност - намалување на оперативните трошоци, трошоците за квалитет, транспортот и просторот за складирање преку намалување на залихите и намалување на времето за испорака;
4. Поголема одржливост и подобра заштита на животната средина преку намалени емисии на CO₂, намалување на отпадот, намалување на потрошувачката на вода и поголема енергетска ефикасност;
5. Појава на нови пазари и производи и услуги;
6. Поголема соработка со различни учесници во екосистемот (стартапи, универзитети, институти, здруженија итн.).

Најзначајните предизвици со кои се соочуваат компаниите од транспортната и логистичката индустрија во процесот на дигитална трансформација може да се поделат на:

1. Финансиски предизвици - се карактеризираат со високи трошоци за имплементација на технологии и менување на деловните модели;
2. Организационски предизвици - се состои од стратегија и патоказ за дигитална трансформација, „Управување со промени“ и агилни методологии, формирање канцеларија за дигитална трансформација и регрутирање и задржување на дигитално компетентна работна сила;
3. Предизвици на имплементацијата на самите технологии - кои вклучуваат интеграција на новите технологии со постоечките апликации, стандардизација и архитектура на податоци, предизвици поврзани со управувањето со податоците, безбедноста и начинот на кој податоците се користат и складираат.

во процесот на дигитална трансформација имаат јасно дефинирани и имплементирани стратегии за обезбедување и технички и технолошки ресурси, како и ресурси во форма на компетенции на вработените (дигитални и проектни).

Што прават напредните логистички компании

Исто така, секоја од нив има посебен оддел/сектор, канцеларија за управување со дигитални трансформации. Целта на канцеларијата е да управува со процесот на дигитална трансформација преку преточување на дефинираната стратегија за трансформација во јасни чекори за имплементација. Таа ги дефинира улогите и одговорностите за да обезбеди транспарентен синџир на команда и одговорност во организацијата. Создава организациска култура фокусирана на иновации, промени и развој, преку употреба на напредни дигитални алатки за собирање

податоци во реално време и пристап до релевантни корисници, со што се создава единствен извор на информации за секој работен тек. Обезбедува следење на целиот процес на трансформација преку одржување на комуникација и редовни состаноци за да се избегнат одложувања во процесот на трансформација.

Бидејќи очекувањата се дека јазот во достапноста на талентите за успешна дигитална трансформација не само што нема да се затвори, туку и ќе се зголеми низ целата индустрија, императив е да се задржи инвестицијата во развој на сопствени таленти и дополнителна обука на постојните вработени. талент во компаниите. Различни практики се достапни за бизнисите во овој поглед.

Во логистиката и транспортот, најчесто се користеа следните практики за зголемување на достапноста на талентите: ефективни процеси за унапредување и промоција на таленти, повисоки плати, ефективна преквалификација

и усовршување на постојните вработени, повеќе програми DEI, поефективни метрики за известување за луѓето и организациската култура, поддршка за благосостојбата и менталното здравје на вработените, поголема флексибилност во работата во однос на работа на далечина и хибридна работа, подобрување на внатрешната комуникација и безбедност при работа. Истражувањата покажуваат дека управувањето со трошоците, недостигот на возачи и подобрувањето на продуктивноста се слабите точки на транспортот, додека слабите точки на складирањето се: управување со работна сила, продуктивност и управување со перформансите. За да се решат овие прашања за трошоците и продуктивноста, транспортните компании се повеќе ги дигитализираат своите процеси со имплементирање на технологии за набавка на дигитални товари и следење на средства и собирање податоци. ■■■

НАСКОРО ВО

 business magazine
Капитал

СПЕЦИЈАЛЕН ПРИЛОГ

ИЗВОЗНИЦИ

НАСКОРО

DELFINO MOBILITY GROUP ГО ЛАНСИРА АВТОМОБИЛСКИОТ БРЕНД GEELY ВО МАКЕДОНИЈА

Со потврдени 84 продадени возила за само 2 месеци, уште пред официјалното лансирање, Geely моделите на македонскиот пазар станаа еден од најбрзо-растечките авто-брендови во Македонија. Делфино Мобилити Груп официјално пред македонската јавност го лансира најпродаваниот модел на Geely, Coolray, на свечен настан каде беше претставен и Geely Starray, сосема нов модел првпат промовиран во Македонија од сите европски земји. Двата Geely модели се достапни за купувачите во првиот и единствен од ваков вид, поп-ап салон лоциран во трговскиот центар Џевахир, каде е овозможено на иновативен и

непосреден начин запознавање и доживување со возилата на Geely. Како и во салонот, и на самиот настан присутните гости имаа можност да влезат во автомобилите, да ги разгледаат и од прва рака да ја оценат ексклузивноста на Geely моделите. Бројот и динамиката на продадени автомобили го потврдува потенцијалот на овој нов бренд, но и недостатокот на пазарот од ваква понуда и исклучителен автомобилски бренд. „Горди сме и посебно мотивирани што го овозможивме и направивме достапен и за македонските граѓани овој динамичен и иновативен бренд на автомобил. Продажбата во само два месеци, покажа дека македонскиот автомобилски пазар

има потенцијал за растење и проширување, посебно со понуда како што е Geely, рангиран меѓу топ 10 најпродавани автомобилски брендови на глобално ниво и автомобил создаден со кинеска виртуозност и перфекционизам, но со европска ДНК“, истакнаа Илија и Сашо Тоневски, сопственици на Делфино Мобилити Груп при лансирањето на новите модели. Навлегувањето на Geely на македонскиот пазар, беше поздравено и од кинескиот амбасадор во Македонија, како зајакнување на деловните врски помеѓу Македонија и Кина, кој исто беше присутен на промотивниот настан. Моделот Coolray е веќе достапен за тест возења и купување во

Македонија, во салонот во Џевахир мол, а Geely Starray, првпат виден во Македонија, се очекува да започне со продажба во третиот квартал на 2024 година.

Geely во својата групација ги поседува светски познатите брендови Волво, Полстар (Polestar), Линк&КО (Lynk&Co), Zeekr и Смарт (Smart), а има 12% удел во Aston Martin и 10% од Daimler. Дополнително, има склучено мултимилијардерска соработка со Renault за развој на најсовремени мотори.

Совршеноста на Geely моделите е изградена врз размена на технологијата со неговите европски партнери и стратешки сојузи што ја зајакнува неговата глобална конкурентност и технолошка предност.

Delfino Mobility Group е компанија со богата историја во автомобилската индустрија која трае повеќе од 30 години од кои дваесет години успешно управува со франшизата на Sixt во Македонија а од 2023 година и Sixt Албанија. Располага со повеќе од 1.000 возила низ регионот. Воведувањето на Geely во веќе богатото портфолио означува ново возбудливо поглавје и значајно проширување со автомобилски брендови и ексклузивни модели.

Традиција и одржливост

Повеќе од 130 години сме пионери во логистиката. Но, со традицијата доаѓа мудроста и одговорноста. Затоа нашите иновативни и одржливи решенија се подготвени - независно од она што носи иднината!

Дознај повеќе на
kuehne-nagel.com

KUEHNE+NAGEL

ТОП 5 ТРЕНДОВИ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ТРАНСПОРТ ЗА 2024

Ги следиме мислењата на експерти, аналитичари, академици и други релевантни актери во индустријата со цел да ги идентификуваме клучните фактори. Подолу, истражуваме шест трендови кои ни го привлекуваат вниманието и кои би можеле да го обликуваат понатамошниот тек на меѓународните транспортни операции до крајот на 2024 година.

Инвестиции во еластичноста на синџирот на снабдување

Сè повеќе меѓународни транспортни компании ја препознаваат потребата да инвестираат во еластичноста на синџирот на снабдување. Првиот тренд, кој ја одбележува оваа година, ја нагласува потребата од континуирано соочување со предизвиците во оваа индустрија. Тие вклучуваат: штрајкови на работниците, сајбер-напади и климатски влијанија кои станала честа појава во претходната година, што ги натера компаниите да ги преиспитаат своите стратегии. Ваквите инвестиции се насочени кон градење капацитет за да се направи синџирот на снабдување поотпорен на предизвиците. И покрај зголемените трошоци, фокусот на отпорноста станува императив, со оглед на континуираните прекинани во синџирот на снабдување.

Развој во набавката и производството

Вториот тренд носи забрзување во процесите на набавка и производство. Синџирот на снабдување, иако глобален, доживува промени во однос на тоа од каде доаѓаат ресурсите. Забележано е значително поместување во динамиката, при што Мексико ја постигна Кина како најголем извозник во САД, додека во исто време Кина сè повеќе го префрла своето производство во САД. Расте интересот за домашното производство во Велика Британија и Европа. Овие промени сведочат за потребата од локален пристап во синџирот на снабдување. Разгледувањето на овие промени во набавката и производството овозможува подобро разбирање на еволуцијата на меѓународниот транспорт и обезбедува подобра перспектива кога се одлучува за понатамошни деловни потези.

Одржливоста како тренд на хоризонтот

Трет значаен тренд во светот

на меѓународниот транспорт ја нагласува имплементацијата на одржливост преку клучните делови од синџирот на снабдување. Сè повеќе препознаваме дека синџирите на снабдување се важни инструменти за постигнување на целите за одржливост, бидејќи повеќето компании генерираат 80% или повеќе од нивните емисии на гас токму во овие точки на работа. Со сè поизразеното влијание на климатските промени, одржливоста станува императив. Во рамките на ЕУ, регулативите се на хоризонтот, но споделувањето на извештаите за претходно одобрените барања е одложено за 24 месеци, имајќи предвид дека 39% од организациите не се подготвени целосно да ги исполнат тие стандарди. Овој потег ги одразува предизвиците со кои ќе продолжат да се соочуваат организациите додека ги прилагодуваат одржливите практики, во реално време.

Еволуција на планирањето

Четвртиот тренд кој сè повеќе доминира во меѓународниот транспорт е усвојувањето на една од категориите услуги за облак технологија: платформа како услуга (PaaS), од страна на големи и средни компании. Овој пристап имплицира дека најголемиот дел од планирањето е доверено на трето лице, без разлика дали

се работи за голема системска или помала специјализирана фирма. Компаниите се повеќе ги препознаваат предностите на овој пристап. Дополнително, недостигот на работна сила дополнително ги охрабрува организациите да го истражуваат пристапот PaaS. Клучната предност на овој модел лежи во фактот што трошоците стануваат фиксни наместо променливи, што ги прави овие модели привлечни, особено кога има притисоци за намалување на буџетите.

Автоматизација

Низ целиот свет, недоволното враќање на работната сила на нивоата пред пандемијата и големиот број луѓе од генерацијата родени помеѓу 1946 и 1964 година кои се повлекуваат од пазарот на труд се еден од факторите што ја намалуваат достапноста на работната сила. Оваа ситуација ги тера компаниите да најдат нови начини за ефикасно управување со ресурсите. Исто така, очекувањето дека технологијата на работното место функционира совршено стана пресудно во промените во начинот на водење бизнис. Барањата на различните генерации за флексибилна работа и баланс помеѓу работата и животот дополнително влијаат на адаптацијата. ■■■■